

OŽIVENIE EKONOMIKY PO COVIDE

Inovácie, investície, deregulácia

Juraj Bednár

Oživenie ekonomiky po COVIDe prostredníctvom inovácií, investícií a deregulácie

Úvod

Pandémia COVID-19 a s ňou spojené hospodárske problémy priviedli mnohé krajiny do bezprecedentnej situácie. Tradičné makroekonomické recepty nefungujú. Kvantitatívne uvoľňovanie "nereštuje" ekonomiku, ako to propagujú mainstreamoví ekonómovia, ale spôsobuje vlny spotrebnej mánie, po ktorých nasleduje nedostatok a narušenie dodávateľských reťazcov. Cenová inflácia dosahuje úrovni, o ktorých centrálni bankári začiatkom tohto tisícročia hovorili, že sa nebudú opakovať. Tiež sľubovali, že krízy sú minulosťou. Recept na zabránenie katastrofe prostredníctvom monetárnej stimulácie prestal fungovať, a ak máme byť k sebe úprimní, ani nikdy nefungoval.

Zároveň vznikajú nové paralelné sektory ekonomiky, ktoré sú na vzostupe, pretože obchádzajú problémy spôsobené centrálnym plánovaním krajín prostredníctvom centrálnych bánk, vládnych mandátov, cenových kvót a regulácií. Krajiny sa k týmto novým paralelným ekonomikám stavajú rôzne. Niektoré, ako napríklad Čína, sú nepriateľské a snažia sa podnikateľov zastrašiť zákazom prosperujúcich podnikov, ako je napríklad ťažba kryptomien, z dôvodu zlyhania ich centrálného plánovania energetiky. V iných krajinách, napríklad v Európskej únii, sa krajiny rozhodli chrániť spotrebiteľov chybnými nariadeniami, ktoré sú zastarané ešte pred ich zavedením. Niektoré krajiny, ako napríklad mnohé v Latinskej Amerike, vyčkávajú, čo urobia ostatní. To je dobrý recept, ak nebudú nasledovať zlé príklady. Iné krajiny (El Salvador), švajčiarske kantóny (Zug) a najmä mestá (Miami) sú roztlieskavačmi novej kryptoekonomiky. El Salvador však napríklad núti ľudí používať Bitcoin, pričom títo ľudia majú iné problémy a priority. Túto inováciu nechcú prijať – Bitcoin by sa mal používať dobrovoľne, nie na základe zákonov.

Existuje spôsob, ako využiť tieto odvetvia hospodárstva bez nadmernej regulácie na jednej strane a bez toho, aby boli ľudia nútení prijať zmeny, na ktoré nie sú pripravení? Tento dokument je súborom úvah komunity ľudí z novej ekonomiky o tom, čo by chceli vidieť vo svete. Tieto zozbierané poznatky ukazujú, ako využiť tento nový vývoj na zlepšenie produktivity, lepšiu alokáciu kapitálu a vyššiu kvalitu života.

Počas našich dlhých diskusií s rôznymi zainteresovanými stranami sme si uvedomili, že tento vývoj je ľahko prijateľný pre široké skupiny ľudí, pokiaľ nie je nikomu vnucovaný. Azda jediní ľudia, ktorí majú problém s prijatím tohto nového sveta, sú politici, ktorí by chceli byť vnímaní ako ochrancovia pred desivými novinkami na jednej strane (tvrdá regulácia) a ako novodobí

Prometeovia prinášajúci oheň občanom na strane núteného prijatia (napr. zákony o nútenom obehu). Skutočnosť je taká, že od politikov sa vyžaduje iba zmena, ktorá je nudná, nevyžaduje si svetlo kamier a dlhé srdcovúce prejavy. Jednoducho uvoľniť cestu podnikateľom. Aj keď to možno nie je najlepší obsah tlačovky pred kamerami, ak politici umožnia inovácie tým, že im nebudú brániť, výsledkom je vyššie bohatstvo a lepšia kvalita života v spoločnosti.

Inovácie v týchto oblastiach prebiehajú bez ohľadu na politikov, ich ciele a sľuby. Čo však politici môžu ovplyvniť, je to, či sú tieto inovácie dostupné občanom ich krajín a či z nich môžu mať prospech. Môžu tiež prilákať podnikateľov, aby tieto inovácie budovali v ich krajinách – a to tak, že im nebudú brániť.

Všetky uvedené odvetvia sú už v niektorých častiach sveta na vzostupe. Vďaka komparatívnym výhodám si investície hľadajú najlepšie miesto, kde sa uskutočňujú. Aj keď si politici myslia, že rozhodujú o tom, či sa niečo stane alebo nie, v skutočnosti rozhodujú len o tom, či výhody bude siať ich krajina alebo nejaká iná krajina. Ide o vysoko konkurenčný trh.

Ako príklad možno uviesť, že v roku 2014 prvý superintendent pre finančné služby štátu New York Benjamin Lawsky zaviedol **BitLicense** - podnikateľskú licenciu na činnosti spojené s virtuálnymi menami. Úmyslom úradu bolo, že chce ochrániť obyvateľov New Yorku pred divokým západom inovácií v oblasti kryptomien. A samozrejme, falošná viera, že keďže v New Yorku sídli Wall Street, každý by tam chcel robiť finančné inovácie. Väčšina kryptomenových podnikov však túto požiadavku vyriešila jednoducho - počas procesu registrácie nových užívateľov zaviedli zaškrtačiacie políčko, ktoré obyvateľov štátu New York zo služby vylúčilo. Byť v rovnakom štáte ako Wall Street ani trochu nikoho nezaujímalo, ľudia tieto inovácie budovali vo Švajčiarsku, Singapure, Indii, Hongkongu, Kalifornii, Texase a na ďalších miestach. Nielenže mnohé spoločnosti nepožiadali o licenciu BitLicense a vznikli inde, ale vylúčení sú aj obyvatelia štátu New York. Pre krypto spoločnosti to nie je veľký problém - kryptomeny sú nástroj, ktorý nevyžaduje povolenia a slúžia potenciálne miliardám ľudí, takže dvadsať miliónov ľudí žijúcich v New Yorku, aj keď sú bohatí, väčšinou nikoho netrápi.

Kryptomenové spoločnosti a služby sú veľmi flexibilné a idú tam, kde sa k nim správajú najlepšie. To isté platí aj pre ostatné časti novej ekonomiky. Teraz budeme pokračovať skúmaním možností pozitívnych politických zmien, konkrétne deregulácie, ktoré by pozitívne ovplyvnili produktivitu miestnych ekonomík, bohatstvo a kvalitu života obyvateľov.

Nová kryptoekonomika

Kryptomeny priniesli oveľa viac než len novú triedu aktív na špekulácie. Umožňujú poskytovať finančné služby - komukoľvek, kto o ne stojí, kdekoľvek. Kryptomeny umožňujú bezprecedentný pohyb kapitálu, poskytujú prístup k online platbám a možnosti sporenia pre ľudí bez bankového spojenia. Prinášajú nové investičné príležitosti, trhové úrokové výnosy (v porovnaní s nízkymi alebo dokonca zápornými úrokovými sadzbami západných ekonomík založenými na fiat). Umožňujú kryptomenami zabezpečené úvery, finančné deriváty a ďalšie možnosti. Na báze kryptomien vznikli nové formy predaja umenia a čoraz viac poháňajú globálny obchod, inovujú transakčné náklady a rýchlosť medzinárodných transakcií.

Globálny aspekt kryptomien a DeFI (decentralizované financie) znamená, že už nezáleží na tom, kde ľudia realizujú projekty alebo kde ukladajú svoje bohatstvo. Kryptomeny nie sú

"uložené" nikde, sú súčasťou distribuovanej účtovnej knihy, ktorá je všade na planéte Zem vrátane satelitov na geostacionárnej obežnej dráhe. Prístup k nim je možný pomocou pár bajtov utajených dát, ktoré sa nazývajú "súkromný kľúč".

Staré otázky typu "Prevážate cez hranicu cennosti v hodnote viac ako 10 000 dolárov?" už nedávajú zmysel rovnako, ako si "neprenášate" svoj Google dokument alebo svojich kolegov a spolupracovníkov, len k nim prístupujete - sú v cloude.

Decentralizované autonómne organizácie (DAO) sú novou formou organizácií. V "starom svete" nemusia byť registrované a mnohé z nich ani nie sú, napriek tomu spravujú milióny alebo stovky miliónov dolárov. Staré daňové otázky typu "kde sa prijímajú manažérske rozhodnutia" už nemajú zmysel, pretože DAO riadia držiteľia tokenov, ktorí sú identifikovaní len podľa adresy verejného kľúča (a preukázateľne vlastní súkromný kľúč). Samotné DAO nevedia, kto sa skrýva za jednotlivými adresami, a s vlastníctvom správcoských tokenov možno obchodovať a presúvať ich. Rozhodnutia o správe sú výsledkom konvergencie konsenzuálnych pravidiel, ktorý sa finalizuje v cloude ako výsledok rozhodnutia o hlasovaní viacerých držiteľov tokenov vo viacerých krajinách.

Nová kryptoekonomika je jedinečne **oddelená od územia** alebo teritória. Krajiny sa ich pokúšajú zachytiť, ale čím viac sa o to snažia, tým viac sa im uhýbajú (pozri príklad štátu New York vyššie). Decentralizované autonómne organizácie, ako aj kryptomeny nie sú z tohto sveta, sú všade a nikde. Krajiny môžu teritoriálne obmedziť prístup k týmto projektom, ale ak sa vám podarí získať jednu kryptomenu, môžete získať všetky. Umožňujú to decentralizované zmenárne (Decentralized EXchanges - DEX) a technológie, ako je napríklad atomic swap. Ak si môžete kúpiť Bitcoin v New Yorku, môžete si kúpiť všetky "zakázané" krypto tokeny (napríklad Uniswap - token správy burzy Uniswap, ktorý oficiálne nie je dostupný obyvateľom NY) výmenou Bitcoinu za tento token.

Krajiny môžu však prilákať kapitál z novej kryptoekonomiky. Aj keď toto porovnanie nemá veľký zmysel, aspoň pre predstavu o akých číslach hovoríme – len trhovú kapitalizáciu Bitcoinu je v čase písania tohto textu takmer deväťnásobok slovenského hrubého domáceho produktu. Celá krypto ekonomika tvorí 22.5-násobok slovenského HDP. Čiže je čo prilákať.

Programátori, dizajnéri, produktoví a projektoví manažéri, bezpečnostní audítori a finanční experti z oblasti kryptomien musia odniekiaľ pracovať. Keďže sú platení v kryptomenách (DAO nemajú bankové účty), títo odborníci idú tam, kde sa s nimi zaobchádza najlepšie - to znamená tam, kde môžu zarobené krypto ľahko použiť.

Ďalšou skupinou ľudí, ktorí idú tam, kde sa s nimi zaobchádza najlepšie, sú obchodníci s kryptomenami (traderi). Ľahko sa presťahujú do krajiny s dobrým daňovým režimom v oblasti kryptomien - tak to bolo mimochodom aj v starom finančnom svete. Politici často veria, že nastavia daňové sadzby a ľudia a firmy ich začnú platiť. V skutočnosti daňová sadzba určuje, kedy sa už oplatí odísť.

Ak krajina chce, aby ľudia zarábali kryptomeny, investovali ich a videli, ako ich koláče rastú a nakoniec ich časť minuli na lokálnom trhu za produkty a služby, môže ich v niekoľkých konkrétnych aspektoch deregulovať:

0% daň z príjmu a kapitálových ziskov z kryptomien

0% tu znamená **nula** percent. Nie 1 %, ani 5 %. Dôvodom je, že čokoľvek vyššie ako nula percent znamená účtovanie, vykazovanie a výpočet ziskov. Môže sa zdať, že to nie je veľký problém, ale je to čoraz ťažšie, vzhľadom na odlišnú povahu kryptomien a obchodovania v prostredí DeFi. Vidíme novú formu derivátov, akú sme doteraz nevideli, napríklad tokeny tzv. liquidity poolu. Objavujú sa nové formy platieb - vyplácanie držiteľov tokenov v kryptomene alebo ich vyplácanie nepriamo spaľovaním časti ponuky tokenov, čo vedie k zvyšovaniu ceny. Existujú nové formy pôžičiek, ako napríklad bleskové pôžičky, kde pôžička existuje len počas jednej kryptomenovej transakcie, ktorá je okamžitá - neexistuje p.a., pretože pre pôžičku neexistuje časový aspekt. Transakcia sa buď uskutoční, alebo neuskutoční, ale nemá trvanie - je to ako pôžička zaznamenaná v papierovej účtovnej knihe bez časovej pečiatky, požičaná a vrátená v tom istom okamihu. Tento druh pôžičky sa používa napríklad na arbitráže. Čo s reguláciami o minimálnych a maximálnych výškach pôžičky? Akú má táto pôžička ročnú percentuálnu mieru nákladov (RPMN)?

Niektoré tokeny menia formu - je balenie BTC do wBTC výmenou jedného tokenu za iný? Má zmysel zaobchádzať so stablecoinom inak ako s krytým shortom perpetual swapu?

Pre expertov, DAO, nadácie alebo obchodníkov je najjednoduchšie pôsobiť mimo akejkoľvek jurisdikcie (a mimo očí štátu) alebo ísť tam, kde sa k nim správajú najlepšie, čo je režim s nulovou daňou.

Režim 0% dane stále prináša nové peniaze do ekonomiky. Ide o ľudí a organizácie, ktoré prinášajú bohatstvo prostredníctvom krypto sietí do krajiny, v ktorej ho míňajú. Sú ako zahraniční investori, ktorí neprinášajú investície z iných krajín, ale z iných (paralelných) finančných systémov.

0% daň si nevyžaduje ani žiadne požiadavky na vykazovanie, pretože väčšina výkazov nemá v týchto nových protokoloch zmysel.

Prilákание kryptoinvestorov do krajiny tým, že im ustúpíte z cesty, nezavediete žiadnu špecializovanú kryptolegislatívu, jednoducho necháte ľudí na pokoji, znamená príchod nového bohatstva do ekonomiky - a toto bohatstvo by mohlo pomôcť podporiť miestne hospodárstvo.

Jednoduchý prístup k bankovej a krypto infraštruktúre

Ďalším aspektom na prilákanie investícií a tvorby nových krypto produktov a služieb v krajine je odstránenie požiadaviek na banky, aby oddelili nový krypto a tradičný finančný systém. Prílivu bohatstva do krajiny by nemali brániť žiadne druhy bankových regulácií, ktoré by penalizovali banky za spoluprácu s kryptoburzami a inými krypto spoločnosťami. Ak si chce programátor alebo dizajnér kryptoprojektu kúpiť dom za Bitcoin, mal by mať možnosť jednoducho ho vymeniť na miestnej kryptoburze za miestnu menu, nechať si ho previesť na svoj osobný bankový účet a zaplatiť za dom. Tým sa znižuje zadlženosť obyvateľstva, zvyšuje sa vlastníctvo domov a poháňa sa zdravý trh s bývaním poháňaný produkciou, nie expanziou dlhov.

Nie je pritom potrebné, aby existovali nejaké špeciálne kryptoregulácie, ktoré by to "umožňovali" - banky by si len mali byť isté, že centrálna banka alebo bankové regulačné orgány nepovažujú krypto za problém a verbálne podporujú banky, aby krypto začlenili do svojho podnikania ako sektor prvej kategórie. Prijímanie a používanie kryptomien by pre banky nemalo znamenať žiadne dodatočné riziko - banky by dokonca mali mať možnosť samy používať kryptomeny na poskytovanie doplnkových služieb, napríklad používať kryptomeny na medzinárodné prevody alebo umožniť ľuďom nakupovať kryptomeny prostredníctvom bánk. Všetky tieto inovácie by mali byť poháňané medzibankovou konkurenciou, nie reguláciou, pretože regulácia by zrejme nedokázala dobehnúť rýchlo sa meniace inovácie, ku ktorým dochádza v kryptoekonomike.

V tomto ohľade sú negatívnym príkladom zákony o nútenom obehú alebo špecifické zaobchádzanie s konkrétnou kryptomenou zo strany štátu (Salvádor). Nevieme, ktorá kryptomena, ktorý projekt a aké typy platobných sietí nakoniec zvíťazia. Štát by mal poskytovať priaznivé prostredie pre akýkoľvek druh inovácie a súkromného podnikania, nemal by vyberať víťazov a porazených a rozhodne by nemal inováciu vnucovať obyvateľstvu, ktoré na ňu nemusí byť ako celok pripravené.

Pozitívne príklady

Pozitívnym príkladom sú zatiaľ krajiny ako Paraguaj, Uruguaj alebo Panama, ktoré v čase písania tohto textu kryptomeny nijako neregulujú. Kryptoinfraštruktúra je tam však nedostatočná, najmä kvôli konzervativizmu bankového sektora. V Paname sa po vydaní Panama papers banky boja inovovať a prijímať nové technológie. Čiastočne je to spôsobené aj reguláciami z USA prostredníctvom požiadaviek korešpondenčných bánk, ktoré zabezpečujú pripojenie do medzinárodnej bankovej siete (Panama používa americký dolár, a preto sa pri dolárovom pripojení spolieha na korešpondenčné banky so sídlom v USA). Na

druhej strane sa mnohé projekty presunuli z Európy do Panamy, najmä ak nevyžadujú bankovú konektivitu - ako napríklad jedna z najväčších krypto-derivátových búrz Deribit.

V Paraguaji chýba konkurencia a inovácie, sú tu vysoké poplatky za prácu s hotovosťou a chýbajú miestne krypto burzy, hoci existujú podnikatelia, ktorí na týchto projektoch pracujú.

Paname aj Paraguaju by pomohlo povzbudenie od miestnych bankových regulátorov, ktorí by výslovne uviedli, že krypto transakcie sú povolené a nie sú nijako regulované ani problematické, hoci práve to je aktuálny právny stav.

V Európe sú mierne pozitívnymi príkladmi Portugalsko, ktoré nezdaňuje zisky z nárastu hodnotu kryptomien, a Nemecko, ktoré nezdaňuje krypto investície fyzických osôb po jednom roku držby. Obe krajiny majú výrazne obmedzujúce podmienky, najmä pre profesionálnych obchodníkov a podnikateľov. Mnohí obyvatelia Európy, ktorí investovali do kryptomien, sa sťahujú do Portugalska preto, že je to pre nich jednoduché - nie sú potrebné žiadne špeciálne povolenia - obyvateľom stačí prenajať si byt, prihlásiť sa na pobyt (ktorý nemusí byť schválený) a žiť v Portugalsku aspoň rok.

Portoriko priťahuje najmä daňových rezidentov USA. Ako nezačlenené územie Spojených štátov má osobitný daňový štatút pre Američanov, ktorí môžu využívať jedinečný režim - strýko Sam im nesiaha na príjmy, ako keby sa presťahovali inde do zahraničia, a pritom nemusia byť priamymi zákazníkmi IRS. Tento [titulok agentúry Bloomberg](#) to dobre vystihuje: "Nulové dane, golf a plážové domy vytvárajú raj na krypto ostrove. Po raketovom roku sa investori sťahujú do Portorika pre jeho úspory na daniach fyzických a právnických osôb."

Sekundárne sieťové efekty

Po prilákaní účastníkov novej kryptoekonomiky sa prejavia sekundárne sieťové efekty. Nejde len o úsporu na daniach, ale ďalší ľudia sa presúvajú na konkrétne miesto aj vďaka tomu, kto tam už je. Američania, ak chcú zažiť pocit ako v Silicon Valley alebo Wall Street v kryptoekonomike, sa presťahujú do Portorika. Z Nemecka, Slovenska a Česka sa do paraguajského Asunciónu presťahovalo veľa krypto nadšencov, podnikateľov a investorov.

Pobyt a investície

Počas pandémie sme zažili dve protichodné sily: Znížená mobilita z dôvodu strachu z infekcie a regulovaného cestovania na jednej strane a presun obyvateľstva vďaka možnostiam vzdialenej práce na strane druhej.

Ľudia žijúci v drahých mestách prešli na prácu na diaľku s využitím videokonferenčných nástrojov a na finančný styk pomocou nových fintech startupov (ako sú účty Revolut alebo kryptomeny). Uvedomili si, že môžu ušetriť na nájomnom, kúpiť si oveľa väčšiu nehnuteľnosť v krásnom prostredí - buď v menšom meste, alebo na vidieku. Nakupujú rovnako prostredníctvom e-shopov, ako je Amazon, tak ako boli zvyknutí vo väčšom meste. Vyhnú sa dopravným zápcham, nudnému nezdravému kancelárskemu prostrediu a môžu si prispôsobiť

svoje životné a pracovné prostredie. Získajú plat veľkého mesta s výdavkami lacnejšieho trhu s nehnuteľnosťami.

Mnohé krajiny si to uvedomili a začali ponúkať víza na prácu na diaľku - Dubaj, Gruzínsko, Estónsko, zatiaľ čo iné krajiny uvažujú o zmiernení svojich požiadaviek a ponúkajú víza oslobodené od daní (Bali v Indonézii). Samozrejme, mnohé iné krajiny už túto možnosť mali, či už pre digitálnych nomádov, vzdialenú prácu, ale aj vďaka štandardne ľahko získateľným trvalým pobytom.

Podobne ako v prípade novej kryptoekonomiky, aj tu platí, že jednoduchá imigrácia s priaznivým daňovým režimom pre fyzické osoby znamená, že produktívni ľudia prinesú nové peniaze a časť z nich míňajú počas pobytu v krajine. Čím je imigračný proces jednoduchší, tým viac imigrantov, a teda aj peňazí, ktoré by inak neboli dostupné, prichádza. Digitálni nomádi a pracovníci na diaľku (remote workers) neprichádzajú do krajiny, aby sa zapojili do existujúceho trhu práce (hoci ani na tom nie je nič zlé), ale zvyčajne prichádzajú s prácou pre svojho existujúceho zamestnávateľa alebo pre svoje podnikanie. Digitálni nomádi využívajú infraštruktúru a trhy krajiny, v ktorej sa fyzicky nachádzajú, pričom tieto nákupy financujú z dovezených peňazí.

Uľahčenie práce ako kontraktorov pre zahraničné firmy a fakturácia s nízkou (najlepšie nulovou) daňou za príjem, ktorú vykonávajú v krajine pre zahraničné subjekty (teritoriálna daň). Tieto peniaze potom na mieste minú na stravu, ubytovanie a ďalšie služby vrátane zdravotnej starostlivosti, wellness, cestovania, dátových sietí, starostlivosti o deti (opatrovanie) a ďalších produktov a služieb, ktoré sa vyrábajú v miestnom hospodárstve. Ide teda prakticky o zahraničnú investíciu, ktorá nie je priamo investovaná do producentov, ale ktorú miestnym výrobcami poskytujú spotrebiteľia zo svojej práce.

Aby to fungovalo, je potrebné splniť niekoľko podmienok - proces by mal byť jednoduchý (ideálne v priebehu niekoľkých dní), relatívne lacný - digitálni nomádi nezačínajú nikde celý nový život, aspoň o tom ešte nevedia - chcú si vyskúšať žiť niekde niekoľko mesiacov. Nemala by existovať požiadavka investovať v krajine, ani v žiadnom konkrétnom sektore (napr. nehnuteľnosti), ľudia chcú najprv získať pobyt, vyskúšať si ho a keď sa im zapáči, žiť v krajine dlhšie a hľadať príležitosti.

Napríklad Panama zničila svoj ekosystém digitálnych nomádov práve v čase, keď začal dávať zmysel vďaka požiadavke na investíciu do nehnuteľnosti. Digitálni nomádi nechcú investovať do nehnuteľností, sú to **nomádi**, aj keď zostávajú v rámci krajiny, radšej menia miesta a prenajímajú si ich. Vlastníctvo zostáva miestnym investorom a financujú ho digitálni nomádi, čím sa na trhu s nehnuteľnosťami uchováva zložitejšia trhová štruktúra oddelením investorov, vlastníkov a používateľov nehnuteľností.

Takisto by malo byť možné získať daňový pobyt na účely miestnej práce - a daň by mala byť nízka a bez byrokracie. Príkladom jednoduchého prisťahovalectva môže byť Paraguaj, kde môžete získať trvalý pobyt ľahko a bezbolestne. Negatívnym príkladom by bola Európska únia alebo Spojené štáty americké, kde je proces byrokratický, bolestivý a nie je otvorený. Mnohí ľudia, ktorí sa prisťahujú do EÚ alebo USA, nakoniec pracujú bez povolenia, a tým sa vyčleňujú z bežného hospodárskeho života. Dbajú na to, aby v krajine neinvestovali príliš, pretože je možné, že budú musieť odísť žiť niekam inam.

Aby ľudia mohli prísť pracovať do krajiny, nemali by byť zaťažení daňami pri odchode a ich (existujúce) príjmy zo zahraničia by nemali byť zdanené. Teritoriálne zdaňovanie je pre pracovníkov v novej ekonomike nevyhnutné. Pozitívnymi príkladmi priaznivého daňového režimu pre prisťahovalcov sú Panama, Paraguaj, Uruguaj, Kostarika, Nikaragua, Gruzínsko.

Digitálni nomádi a pracovníci na diaľku sú v situácii supermarketu, presne ako nová kryptoekonomika - obzerajú sa po svete a vyberajú si krajinu, kde sa k nim správajú najlepšie. Krajiny vytvárajú pravidlá prisťahovalectva, ale sú to zákazníci - nomádi a pracovníci na diaľku - ktorí si vyberajú tú správnu krajinu s najvýhodnejšími pravidlami. Digitálni nomádi sú veľmi špecifickí v tom, že si nevysnívajú krajinu, v ktorej chcú žiť, a nerobia všetko pre to, aby sa tam presťahovali, ale práve naopak - **vyberajú si krajinu na základe toho, ako sa k nim správa.**

Zvrátenie odlivu mozgov

Jednoduchý pobyt a žiadna krypto daň lákajú investorov, podnikateľov aj šikovných ľudí. Vďaka dobrej kvalite života a priaznivému zaobchádzaniu títo ľudia prichádzajú a žijú v krajine, míňajú svoje peniaze a poháňajú miestnu ekonomiku. Okrem toho však často zakladajú miestne firmy a poskytujú odborné znalosti a kapitál na lokálnom trhu.

Mnohé krajiny zažili odliv mozgov - zaplatili za vzdelanie ľudí, aby im potom smutne zamávali keď odišli za lepšími príležitosťami. Lekári odchádzajú do krajín s vyspelejším zdravotníckym systémom a vyššími platmi, pričom pri svojej práci môžu napríklad aj používať najmodernejšie prístroje. Výnimoční akademici odchádzajú na špičkové univerzity a v miestnych vzdelávacích inštitúciách zostávajú často priemerné talenty. Podnikatelia odchádzajú za kapitálom, na trhy s lepšími možnosťami rozširovania a menšími prekážkami. Zvrátiť odliv mozgov neznamena požiadat miestnych obyvateľov, aby sa vrátili - musí sa s nimi dobre zaobchádzať, a pokiaľ sa nevyrieši dôvod, prečo odišli, nevrátia sa len preto, že ich o to požiadal politik. Budujú si nový život niekde inde.

Odliv mozgov možno zvrátiť ale aj tak, že do krajiny prilákame šikovných a podnikavých cudzincov a poskytneme im dobré, deregulované prostredie. Mnohí podnikatelia si uvedomujú, že v krajine, ktorú uprednostňujú, je síce prístup ku kapitálu, ale odvetvia, v ktorých chcú inovovať, sú natoľko preregulované, že sa im to nedarí. Skype vznikol v Estónsku. Nepožiadali miestny telekomunikačný úrad, aby im udelil telekomunikačnú licenciu, začali, rozrástli sa na niekoľko miliónov používateľov a potom pokračovali vo vytváraní nového odvetvia. Do postkomunistických krajín v strednej Európe po páde komunistických režimov prišli podnikatelia zo západnej Európy z dvoch dôvodov - boli tu možnosti vybudovať spoločnosti, ktoré neexistovali, a neexistovala tu takmer žiadna regulácia ani prekážky, ktoré by ich zastavili.

Zvrátiť odliv mozgov a prilákať zahraničné investície je jednoduché - nezdaňujte ich príliš, deregulujte a odstráňte čo najviac prekážok, uľahčite im príchod, dovoľte im míňať ich peniaze (vrátane kryptomien) a zamestnať miestnych aj cudzincov. Keďže miesta ako Silicon Valley sa stávajú neúnosne drahými, podnikateľov lákajú mestá ako Austin (Texas), Miami (Florida), Tallinn (Estónsko) alebo Singapur. Aké jednoduché je pre nich začať od nuly až po fungujúci podnik, aj keď majú zahraničný pas? Môžu si kúpiť nehnuteľnosť, alebo musia prejsť byrokratickým peklom, aby mali formálneho spolumajiteľa spoločnosti so správnym pasom a mohli investovať? Musia platiť drahých právnikov, vyplňať formuláre, alebo môžu začať hneď? Od momentu, keď vstúpia do banky, trvá 10 minút alebo 6 mesiacov, kým majú funkčný bankový účet pre podnik? Keď si zaregistrujú spoločnosť, môžu začať vyrábať už zajtra alebo až o niekoľko mesiacov?

Kryptoekonomika a štátny rozpočet

Postcovidová éra je najväčším presunom bohatstva, aký svet zažil. Prostredníctvom štátnych stimulov dochádza k transferom v rámci krajín - z (ešte stále) produktívnych sektorov hospodárstva do neproduktívnych sektorov, z ktorých mnohé postihla kríza.

Kryptomeny, ako je Bitcoin, umožňujú medzinárodný prevod bohatstva, vďaka čomu môžu krajiny dovážať kapitálové investície zo zahraničia. Bitcoin je mena s pevným limitom 21 miliónov jednotiek bitcoinu (alebo 2,1 biliardy základných jednotiek nazývaných satoshi alebo sats). Vysvetlili sme, ako tento nový kapitál prilákať do krajiny dereguláciou kryptoinvestícií, odstránením bariér imigrácie a podnikania a vytvorením priaznivého prostredia bez daní. Po týchto formách deregulácie bude nasledovať kryptokapitál, ktorý hľadá priaznivé prostredie.

Na tejto novej ekonomike sa môžu podieľať aj krajiny nákupom Bitcoinov do svojho štátneho rozpočtu, štátnej pokladnice alebo ako rezervu v centrálnej banke - rovnako ako to robia Microstrategy, Tesla Motors a mnohé ďalšie spoločnosti, investičné fondy, penzijné fondy, family offices aj jednotlivci.

Stávka na paralelnú kryptoekonomiku môže priniesť obrovské dividendy, najmä ak krajina dereguluje a podporuje existenciu a fungovanie paralelnej ekonomiky. Incentívy podnikateľov a štátu ako takého budú v súlade – ak krypto podnikatelia zhodnotia krypto odvetvie, štátna pokladnica zbohatne aj bez zdanenia.

Úlohou štátu je umožniť vzájomné vzťahy medzi súkromnými osobami. Na prvý pohľad nie je úlohou štátu robiť rizikové investície do rôznych druhov investičných aktív, aj keď v Európskej únii je bežná štátna a úijná podpora startupov – pričom je to (dosť neúspešná) hra na rizikový kapitál. Na druhej strane, štátny rozpočet sa zvyčajne nedrží v bezpečnom úložisku hodnoty, ako je zlato, ale štátni manažéri špekulujú na budúcu hodnotou štátnej meny. Paraguajský štát

vyberá dane, účtuje, vydáva dlhy a drží hotovostné rezervy v paraguajských guaraní, Panama používa americký dolár, Argentína argentínske peso. To samo osebe predstavuje špekuláciu na budúcu hodnotu meny. Môže byť pod kontrolou centrálnej banky daného štátu, ale v niektorých prípadoch štáty vsádzajú na menu iného štátu (Panama s americkým dolárom) alebo robia konzistentne zlé stávky. Napríklad inflácia argentínskeho pesa je legendárna, aj napriek tomu príde argentínskemu štátu ako dobrý nápad držať ju ako základnú menu v štátnej pokladni. Aj keď môže byť pre štát dobrý nápad, aby mohol nafúknuť štátny dlh tlačением peňazí (aj keď to nazýva "kvantitatívne uvoľňovanie"), môžeme si byť takmer istí, že takmer nikdy nevzrastú na hodnotu, môžu len stratiť. Centrálné banky cieľia na rast cien, nie na ich pokles – to je ich oficiálny cieľ. Porovnajte to s tvrdými menami, ako je zlato alebo Bitcoin, ktoré sa nedajú vytvoriť zo vzduchu alebo v počítači centrálnej banky. Hoci nie je bežné, aby vlády šetrili, môže to byť práve to, čo je potrebné na oživenie ekonomiky. Sporenie znamená nižšie budúce dane. Zníženie dlhov a umožnenie nerušenej produkcie znamená menej daní a v budúcnosti menšiu potrebu inflácie.

Hoci bol salvádorský prezident nazvaný špekulantom alebo hazardným hráčom, pretože nakupuje bitcoiny do štátneho rozpočtu, je to jedno z mála opatrení Salvádoru, ktoré má zmysel z dlhodobého hľadiska - ak sa im vďaka tomu podarí znížiť dlh, ušetriť a znížiť dane v budúcnosti. Účasť na kryptoekonomike a investovanie do nej tiež zvyšuje nádej, že v budúcnosti nebude preregulovaná (lebo by si štát znížil hodnotu svojej vlastnej investície). Tým, že by Salvador nenakupoval Bitcoin, by sa nevyhol špekuláciám a hazardným hrám, naopak, Salvador neustále špekuluje na budúcu hodnotu amerického dolára. Americký dolár má síce dobrú povest' rezervnej meny, ale zároveň je náchylný na menovú infláciu – 40% dolárov v obehu počas prvého roku covid krízy vzniklo práve v tomto roku. Ak krajiny vsadia na USD alebo na svoju vlastnú menu, stále vsádzajú na niečo, čo majú len veľmi málo pod kontrolou. Cenová inflácia je nočnou morou politikov, napriek tomu ju nedokážu kontrolovať tak dobre, ako si myslia, pomocou opatrení centrálnej banky alebo centrálneho plánovania či už finančného sektora, alebo iných častí ekonomiky.

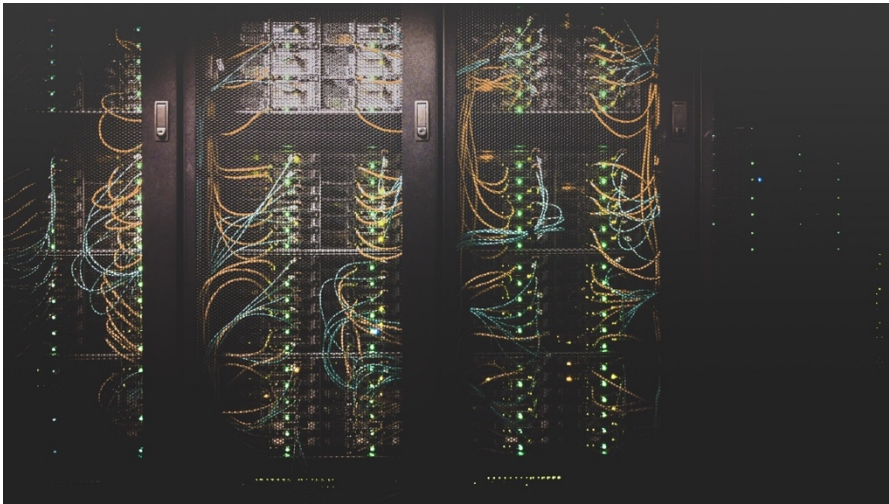
Pridanie ďalšej stávky do štátneho rozpočtu - napríklad na zlato alebo Bitcoin - by mohlo byť prínosom, najmä ak ide o tvrdú menu. Mohlo by to tiež znížiť úrokové sadzby na existujúci štátny dlh, pretože štát má cennú formu zábezpeky na splácanie svojich dlhov. Dlhopisy teda nemusia byť kryté iba sľubom ich splatenia, ale aj hodnotným aktívom.

Ďalšou možnosťou by bolo vyberať dane (prípadne so zľavou, aby sa zabránilo Greshamovmu zákonu) v Bitcoinoch a ponechať si výnosy v Bitcoinoch a nemeniť ich na fiat.

Miestne výhody posilnené kryptoekonomikou

Či už ide o poľnohospodárstvo alebo energetiku, kryptoekonomika hľadá investičné príležitosti. Tieto nové peniaze, ktoré krajiny prilákajú dereguláciou, môžu byť použité na miestnych trhoch na ďalší rozvoj niektorých odvetví, v ktorých sú krajiny už dobré.

Výroba energie a ťažba

Príklad: Paraguaj ako najväčší vývozca elektrickej energie na svete môže rozšíriť klientelu pre svoju energiu tým, že ju predáva miestnym ťažiarom na výrobu kryptomien.

Ako: Umožnite ľahký prístup k lacnej a dostupnej energii, odstráňte prekážky vstupu. Ak je energetická spoločnosť vo vlastníctve štátu, mala by prijímať a udržiavať platby v

Bitcoinoch, ísť s kožou na trh a byť vystavená možnému zisku z Bitcoinu. Malo by byť jednoduché prihlásiť sa na odber energie, získať stavebné povolenia na dátové centrá a fungovať s čo najmenšou byrokraciou.

Hlavným kapitálovým výdavkom ťažby je ťažobné zariadenie (špecializovaný hardvér), ktoré by sa malo dať ľahko doviesť bez byrokracie a najmä bez nadmerných ciel alebo daní. Záleží aj na rýchlosti procesu - ťažobné zariadenie, ktoré neťaží v dátovom centre, ale čaká na pečiatku colníka v colnom odbavovacom priestore, generuje stratu. Proces dovozu by nemal trvať dlhšie ako niekoľko minút a mal by byť čo najlacnejší.

Hlavným prevádzkovým výdavkom ťažby je elektrická energia. Mala by byť stabilná, s predvídateľnými nízkymi cenami.

Sektor ťažby kryptomien je veľmi konkurenčným prostredím a hľadá najnižšie náklady na celom svete. Ak Európa vymyslí uhlíkovú daň za elektrinu, Paraguaj to preháňa s dovoznými daňami, ťažiar sa presunú do Kazachstanu alebo Gruzínska (tiež ušetria na nákladoch na chladenie). Ťažba si okrem kvalitnej elektriny, chladenia a stabilného internetového pripojenia s nízkou latenciou nevyžaduje nič. Možno ju považovať za formu trvalého uloženia a využitia nadproduktie energie v aktívach, ktoré možno využívať na celom svete.

Je samozrejmé, že mnohí investori z novej kryptoekonomiky investujú do ťažby kryptomien.

Konopný priemysel

Príklad: USA, Kolumbia, Kanada, Uruguaj, Holandsko, Portugalsko

Ako: Využitie vysokokvalitnej poľnohospodárskej výroby a automatizácie sa dá dosiahnuť dereguláciou konopného priemyslu. Vlády, ktoré sa stále snažia regulovať alebo v najhoršom prípade zakázať pestovanie, predaj a používanie konope, nechápu, že túto hru už pred rokmi prehrali. Konopné produkty sú jedným z najrozšírenejších produktov na svete. Ktokoľvek vrátane turistov si môže do niekoľkých hodín po vstupe do ktorejkoľvek krajiny na svete bez ohľadu na právny status zohnať jointa alebo trávový koláčik. V niektorých krajinách s najtvrdšími trestami za predaj trávy, ako je Singapur, Thajsko alebo Južná Kórea, si môžete trávu zaobstarať prostredníctvom sociálnej siete, čo však neznamená, že poznáte "správnych ľudí". Majiteľ hotela videl turistov preukaz totožnosti, vie, že to nie je miestny policajt, a spojí turistu s miestnym dilerom a prípadne získa podiel z predaja. Tento proces je prekvapivo jednoduchý a účinný. Rovnaký proces sa uplatňuje aj v prípade kryptomien - po zákaze búr v Kolumbii alebo bankových prevodov na burzy a z búr v Nigérii nastal rozmach miestneho peer to peer trhu. Zákaz predaja rastlín alebo kryptomien len presúva obchodovanie na šedý alebo čierny trh.

Vo väčšine krajín sú regulované len psychoaktívne formy konope (obsahujúce THC) a ostatné produkty sa môžu predávať na miestnom trhu. Patria sem produkty CBD, pleťové krémy a kozmetika alebo stavebné materiály. V mnohých krajinách to znamená ale, že tieto produkty sa dovážajú, pretože nie vždy je jednoduché vypestovať konope s požadovaným nízkym obsahom THC, takže trh obsluhujú pestovatelia s menej regulovaným prostredím na pestovanie rastlín konope, ktoré sú spracované a až výsledné produkty spĺňajú prísne podmienky a sú následne dovezené.

Medzitým sa svet posúva smerom k deregulácii. Na mnohých miestach si môžete psychoaktívne formy konope jednoducho kúpiť v obchode, presne tak, ako by ste si kúpili fľašu vína, cigarety alebo aspirín. V mnohých z týchto krajín je pestovanie a predaj stále prísne regulovaný, čo brzdí trhy a prípadné daňové príjmy. Tým, že sa tento rýchlo sa rozvíjajúci trh dostáva do čiernej ekonomiky, sa krajiny vzdávajú dôležitého zdroja príjmov.

Čím menej regulované bude pestovanie a predaj konope, tým lepšie pre hospodárstvo. Je to produkt ako každý iný.

Prečo sa táto oblasť spomína v dokumente, v ktorom sa hovorí o novej kryptoekonomike? Konopná ekonomika rastie spolu s kryptoekonomikou. Mnohí kryptoinvestori si vyberajú tento typ investícií, pretože sú zvyknutí investovať do prosperujúcich odvetví. A konopný priemysel je na vzostupe, najmä v Kanade a USA. Kvôli konzervativizmu bánk a spracovateľov platieb (napríklad spoločností vydávajúcich kreditné karty) a niektorým reguláciám majú konopné spoločnosti problémy s prístupom ku klasickej platobnej infraštruktúre, preto ich obslúži

kryptoekonomika aj hotovostná ekonomika. Mnohí spracovatelia platieb dokonca odmietajú spracovávať platby predajcov plne legálnych produktov CBD, napríklad aj na Slovensku. To vytvára príležitosť pre kryptoekonomiku, ktorá je bez potreby pýtať si akékoľvek povolenia.

Historicky jedným z prvých kryptografických DAO bol nelegálny pestovateľ kryptomien, ktorý vstupoval na trh kryptoakcií na šedom neregulovanom akciovom trhu. Táto anonymná firma potrebovala získať kapitál na nákup zariadení na pestovanie a vyplácala krypto-dividendy akcionárom. Išlo o anonymnú spoločnosť, ktorá svetu ukazovala možnosti novej kryptoekonomiky. Samozrejme, mnohé krajiny môžu reagovať znepokojene a politikom môže byť nepríjemné, že tieto nové krypto organizácie nemajú miestne zákony príliš v úcte. Na druhej strane si môžu uvedomiť, že dereguláciou môžu tieto spoločnosti produkovať bohatstvo a tak pomáhať miestnym ekonomikám. A stále "je to len tráva". Svet sa zmenil a takmer nikto, kto vie, o čom hovorí, ju nepovažuje za nebezpečnú látku, pred ktorou treba občanov chrániť. V krajinách, kde bolo držanie najdlhšie dekriminalizované (Holandsko, Portugalsko, Česká republika, Uruguaj), sa z neho nestal významný drogový problém. Naopak, problémy s drogami sa oveľa lepšie zvládajú, keď neexistuje trestnoprávna stigma a užívanie drog sa považuje za zdravotný problém, nie za trestný čin.

Tu platí to isté, čo v prípade novej kryptoekonomiky a imigrácie - investície idú tam, kde je najmenej bariér a kde sú najviac vítané. Čím menej byrokracie a regulácie pre pestovanie, tým viac ľudí to robí. Ostatné krajiny sa stávajú spotrebiteľmi a ak je predaj zakázaný, tieto predaje nie sú zdaňované. Aby bolo jasné, v tejto časti ide o dereguláciu výroby bez ohľadu na trh, kde sa výsledný produkt predáva. Niektoré krajiny povoľujú výrobu, ale nie predaj na miestnych trhoch. Pripravujú sa síce o časť výnosov, ale stále je to lepšie ako ani neumožňovať pestovanie. Ako už bolo povedané, dekriminalizácia držby má zmysel a [inde sa ukázala ako](#) prínosná aj zo zdravotného a spoločenského hľadiska.

Psychedelický výskum a terapia

Príklady: USA (Colorado), Holandsko, ibogainové centrá, Kostarika, Česká republika, ...

Ako: Výskum a vývoj nových bezpečných psychedelických látok, klinické skúšky, terapeutické centrá, päťhviezdičkové rezorty s psychedelickou terapiou, integračná terapia atď. Podľa Wikipédie: "**Psychedeliká** sú skupinou halucinogénnych drog, ktorých primárnym účinkom je vyvolanie neobvyklých stavov vedomia. Mnohé psychedelické drogy sú podľa dohovorov OSN celosvetovo nezákonné, s občasnými výnimkami pre náboženské použitie alebo výskumné použitie. Napriek týmto kontrolám je rekreačné užívanie psychedelík bežné. Právne prekážky sťažili vedecké štúdium psychedelík. Výskum sa však uskutočnil a štúdie ukazujú, že **psychedeliká sú fyziologicky bezpečné a nevedú k závislosti**. Štúdie uskutočnené s použitím psilocybínu v psychoterapeutickom prostredí ukazujú, že psychedelické

drogy môžu pomôcť pri liečbe depresie a závislosti od alkoholu a možno aj závislosti od nikotínu. Hoci je potrebný ďalší výskum, existujúce výsledky ukazujú, že psychedeliká môžu byť užitočné pri liečbe niektorých foriem psychopatológie".

Ešte raz: Klasické psychedeliká sú pre telo bezpečné, nevedú k závislosti a liečia mnohé súčasné problémy spoločnosti.

Nevyužitie týchto možností alebo aspoň ich nepreskúmanie je jednoznačnou chybou. Existujú prostriedky na výskum a vývoj, ktoré sa dajú využiť v priaznivom prostredí. Multidisciplinary Association for Psychedelic Studies (MAPS) je nezisková výskumná a vzdelávacia organizácia so sídlom v USA. Vykonávali a financovali výskum mnohých klasických psychedelík, ale aj MDMA. Túto látku skúmali vo formálnych klinických skúškach vykonávaných vo Švajčiarsku - pretože to bola krajina, ktorá bola pre tento typ výskumu najpriaznivejšia. Keby boli USA otvorenejšie takémuto výskumu, mohli by podporovať miestne výskumné organizácie. Investície si nájdu spôsob, ako dosiahnuť svoje ciele, aj keby to znamenalo presunúť peniaze do zahraničia. Dúfame, že tu vidíte vzorec - zákaz alebo regulácia niečoho, čo ľudia veľmi chcú robiť, znamená, že sa to bude robiť inde. Klinické skúšky druhej fázy a prvá časť klinických skúšok tretej fázy boli úspešné. Ukázalo sa, že MDMA je v terapeutickom prostredí bezpečná a v súčasnosti je jednou z najznámejších metód liečby posttraumatickej stresovej poruchy (PTSD). Na celom svete trpí niektorou z foriem PTSD viac ako 350 miliónov ľudí, medzi nimi aj mnoho vojnových veteránov. Výsledky prvej štúdie fázy 3 sú pozoruhodné. Podľa MAPS "67% účastníkov s ťažkou PTSD už nespĺňalo diagnostické kritériá PTSD dva mesiace po treťom sedení terapie s využitím MDMA v porovnaní s 32 % účastníkov s placebom. Okrem toho 33 % účastníkov v skupine s MDMA v porovnaní s 5 % účastníkov v skupine s placebom po troch sedeniach spĺňalo kritériá remisie PTSD."

Krajiny si teraz môžu odpovedať na tri otázky: Po prvé - čo sa po takomto úspechu ešte objaví v terapii s pomocou psychedelík? Chce sa na tomto výskume krajina podieľať, prilákať investície a výskumné talenty?

Po druhé - kde sa budú liečiť všetci títo ľudia trpiaci posttraumatickou stresovou poruchou? Chce krajina prilákať lekársku turistiku, vybudovať centrá, zvrátiť odliv mozgov a zapísať sa do histórie ako krajina, ktorá lieči ľudí z celého sveta?

Po tretie - ak vieme, že tieto látky sú fyziologicky bezpečné a nie sú návykové (čo vieme), je dobré ich užívateľov uväzniť, zaplatiť im pobyt vo väzení a demonizovať ich, alebo im poskytnúť možnosť využiť tieto skúsenosti, v prípade potreby ich vyliečiť a využiť ich produktívny talent v spoločnosti?

Liečba PTSD nie je jedinou liečbou. Vo Švajčiarsku existujú psychoterapeutické centrá s psilocybínom a LSD, v Českej republike sa pri liečbe farmakorezistentných depresí používa ketamín, v Holandsku a Mexiku sú centrá s ibogaínom na liečbu závislosti. A samozrejme, konope sa vo veľkej miere používa na celom svete.

Mnohé tradičné kultúry umožňujú ayahuaskové obrady, ale nie veľa ľudí je ochotných podstupovať tradičné rituály, najmä ak pochádzajú z inej kultúry. Ayahuaskové obrady sú prijateľné v Južnej Amerike, kde sú súčasťou domorodých rituálov už stáročia, ale klienti pochádzajúci z krajín mimo miestnej kultúry vyžadujú integráciu, terapiu s kultúrne prístupnými

terapeutmi, ktorí hovoria ich jazykom, ... Liečba, wellness centrá s psychologickou pomocou a širokou ponukou liečebných možností sa stanú dôležitou súčasťou novej ekonomiky.

Jediná vec, ktorá je potrebná na to, aby sa to v krajine stalo, je deregulácia odvetvia. Upustenie od nefunkčných regulácií a otvorenie trhov.

Prečo deregulácia

V rýchlo sa rozvíjajúcich odvetviach je ťažké vytvoriť správne predpisy. Európska regulácia trhov s kryptoaktívami (MiCA) sa úplne minula účinkom, keď regulovala spôsob, akým sa do začiatku roka 2018 začínali kryptoprojekty. Odvtedy sa odvetvie posunulo ďalej a samoreguluje sa, zatiaľ čo regulačné orgány sa snažia uchopiť a regulovať staré nepoužívané spôsoby tvorby projektov.

Deregulácia bola v mnohých odvetviach veľmi úspešná a krajiny, ktoré si zvolili túto cestu, priniesli ovocie v podobe zdravého rastu. Po nežnej revolúcii v Československu došlo k deregulácii umeleckej tvorby (kníh, hudby, ...), či súkromného podnikania. Celosvetovým príkladom je [letecký priemysel v USA, EÚ a Ázii](#), ktorý umožnil hospodársku súťaž a priniesol cestovateľom lacnú leteckú dopravu prostredníctvom nízkonákladových leteckých spoločností. Niektoré letecké spoločnosti konečne vykazujú zisky, čo sa pred dereguláciou o väčšine regulovaných leteckých spoločnostiach nedalo povedať.

[Deregulácia telekomunikačného priemyslu](#) umožnila inovácie a celosvetový prístup k internetu a iným telekomunikačným službám. Nákladné medzinárodné hovory nahradili vysokokvalitné videohovory, ktoré často bezplatne ponúkali inovatívne internetové spoločnosti, a nie starí telekomunikační giganti. Tieto úspory sa priamo odrazili na zvýšení kvality života mnohých ľudí a tieto zmeny priniesli možnosti práce na diaľku do mnohých krajín, čo zase prinieslo peniaze zo zahraničia do oveľa väčšieho počtu krajín a miest.

Deregulácia konopného priemyslu v Kanade a niektorých častiach USA umožnila nebývalé inovácie, výskum a investície v tomto odvetví. Psychedelický výskum a terapia vo Švajčiarsku priťahujú výskumný kapitál a vytvárajú obchodné príležitosti pre medicínsku turistiku a inovatívnu liečbu.

Deregulácia umožňuje inovácie a priťahuje investície. Deregulácia znamená zrušenie regulácií. Regulácie predstavujú obmedzenia toho, čo môžu ľudia alebo firmy robiť.

Deregulácia často stojí len veľmi málo, často okamžite šetrí peniaze tým, že si nevyžaduje byrokráciu a štátne sily na presadzovanie regulácie. Podnikatelia a investori vyhľadávajú miesta s nižšími nákladmi, a teda s menším počtom regulácií.

Predpisy konzervujú priemyselné odvetvia v určitom stave, ktorý nemusí odrážať súčasné vedecké poznatky, technologické možnosti a osvedčené postupy a požiadavky trhu. Deregulácia naštartuje nové trhy, čo by mohlo viesť k oživeniu chorých ekonomík.

Ďalším možným pohľadom na dereguláciu je optika opcionality. Deregulácia prináša možnosti prostredníctvom podnikateľov a obyvateľov. Využívanie lacných opcií znamená rýchlejšiu adaptabilitu na meniace sa okolnosti. Zažívame prostredie s vysokou volatilitou, a preto je rýchla adaptácia dôležitá. Opcionalita prináša antifragilitu, a preto prostredia, ktoré podporujú a zvyšujú opcionalitu, vedú k pozitívnym výsledkom v prostredí volatility a neistoty - nielenže prežívajú, ale sa zlepšujú a prosperujú.

O autorovi

Juraj Bednár je sériový podnikateľ. Založil viac ako desať firiem. Taktiež je spoluzakladateľ Paralelní Polis (Bratislava, Praha), kde sídli Institute of Cryptoanarchy a je to prvý crypto-only priestor na svete. Je autorom niekoľkých kníh vrátane Veľkého reštartu, ktorý sa zaoberá myslením v prostredí neistoty a adaptáciou na významné zmeny v spoločnosti. Je tvorcom podcastu Reči o živote, vesmíre a vôbec a je autorom online kurzov o kryptomenách, vrátane ich pokročilého používania.

Použité obrázky

- [Austin Distel, Unsplash](#)
- [Benny V, Unsplash](#)
- [Taylor Vick, Unsplash](#)
- [Kelly Sikkema, Unsplash](#)
- [Toa Heftiba, Unsplash](#)
- [Executium, Unsplash](#)
- [Richard T, CBD, Unsplash](#)